

پاتېنت ھوقۇقىغا قانداق ئىلتىماس قىلىدۇ؟

بىلىمخۇمار

2014-يىلى 6-ئاينىڭ 21-كۈنى

تۈنۈگۈن «motiwarlar» ئىسىملىك بىر قېرىنداشىمىز باغداش مۇنبىرىگە «بىلىمخۇمار ئاكىمىزدىن توردا پاتېنت ئىلتىماس قىلىش توغرىسىدا مەسلىھەت سورايمىز» [1] دېگەن تېمىدا بىر قىسقا يازما چىقىرىپ، مەندىن تور ئارقىلىق پاتېنت ھوقۇقىغا ئىلتىماس قىلىش ئىشىنى قانداق قىلىدىغانلىقىنى سورايتۇ. مېنىڭ جۇڭگونىڭ ھازىرقى پاتېنت ھوقۇقىغا ئىلتىماس قىلىش رەسمىيەتلىرى ھەققىدە ھېچ قانداق بىلىم يوق. ئەمما، ئامېرىكىنىڭ بۇ جەھەتتىكى ئىشلىرىدىن خېلى ئوبدان خەۋىرىم بار. يەنى، مەن 2000-يىلىدىن 2003-يىلىغىچە بولغان ئارىلىقتا ئامېرىكىدىكى 300 كىشىدىن كۆپرەك خادىمى بار، نۇرلۇق-تالا (optical fiber) خەۋەرلىشىش ئۈسكۈنىلىرى ئۈچۈن ئوپتىكا زاپچاسلىرى لايىھىلەپ ياساپ چىقىرىدىغان بىر يۇقىرى تېخنىلوگىيە شىركىتىدە پاتېنت ھۆججىتىنى تەستىقلىغۇچى بولۇپ ئىشلىگەن ئىدىم. مەن ئېرىشكەن ئامېرىكا پاتېنت ھوقۇقىدىن 3 پارچىسى بار بولۇپ، ئۇنىڭ ئىككىسىگە مەن ئۆزۈم يالغۇز ئېرىشكەن، قالغان بىرسىگە بولسا مەن ئامېرىكا ساندىئا دۆلەت تەجرىبىخانىسى (Sandia National Laboratory) دىكى بىر گۇرۇپپا مۇتەخەسسسلەر بىلەن بىللە ئېرىشكەن ئىدىم. شۇڭلاشقا باشقا قېرىنداشلارنىڭمۇ پايدىلىنىشى ئۈچۈن مەن مەزكۇر يازمىدا ئامېرىكىدا پاتېنتقا ئىلتىماس قىلىشتىكى قەدەم-باسقۇچلارنى قىسقىچە تونۇشتۇرۇپ ئۆتىمەن.

ئامېرىكىدا ئۆزى غۇلجىلىق ئۇيغۇر، ئېرى تۈرك بىر ھەدىمىز بار بولۇپ، ئۇنىڭ ئىككى ئوغلى بار. ئۇنىڭ بىر ئوغلى ئادۋوكاتلىق كەسپىدە ئوقۇپ، ئوقۇش پۈتتۈرگەندىن كېيىن بىر مەزگىل «شىركەت پاتېنت ئادۋوكاتى» بولۇپ ئىشلىدى. كېيىن ئۇ خىزمەت ئالمىشىپ، بىر ئالىي مەكتەپنىڭ ئادۋوكاتى بولدى. مېنىڭ بىلىشىمچە ئۇ ھازىرمۇ ئاشۇ خىزمەتنى قىلىۋاتىدۇ. چەت ئەلدىكى ئۇيغۇرلار ئىچىدە پاتېنت ئادۋوكاتلىقى كەسپى بىلەن شۇغۇللىنىدىغان ياكى شۇغۇللىنىپ باققان كىشىلەردىن مەن بىلىدىغىنى پەقەت شۇ بىر ئۆكىمىزلا بار. مەن ئۇ ئۆكىمىزنى ئوبدان بىلىمەن. لېكىن، ئۇ ئۆكىمىز ئۇيغۇرچىنى بىلمەيدۇ، ھەمدە ئۇيغۇرلار بىلەن ئەمەس، ئادەتتە پەقەت تۈركلەر بىلەنلا ئارىلىشىدۇ. مېنىڭ بۇ يەردە بۇ گەپلەرنى دېيىشىمدىكى سەۋەب، چەت ئەلدىكى ئۇيغۇرلاردا ھازىر «پاتېنت ئادۋوكاتى» دېگەن كەسپتە بىر بوشلۇق بار. ئۇيغۇر دىيارىدا مەزكۇر كەسپ بىلەن شۇغۇللىنىدىغان ئۇيغۇرلار بارمۇ-يوق، ئۇنى بىلمەيمەن.

ھەر قانداق بىر ئادەم بىرەر پاتېنت ھوقۇقىغا ئىلتىماس قىلماقچى بولىدىكەن، ئۇ ئالدى بىلەن بىر «پاتېنت ھۆججىتى» يېزىپ چىقىشى كېرەك. بۇ ھۆججەت تۈزۈلۈشى جەھەتتىن ئىلمىي ماقالىلەرگە بىر ئاز ئوخشاپ قالىدۇ. بىر ئوخشىمايدىغان يېرى، بۇ ھۆججەتتە كەشپىياتچى ئېرىشكەن يېڭىلىق ئىنتايىن تەپسىلىي، ئىنتايىن ئېنىق، ۋە ئىنتايىن چۈشىنىشلىك قىلىپ يېزىلىشى كېرەك. زۆرۈر بولغاندا ئۇنىڭدا بىرىنچى، ئىككىنچى دېگەندەك نومۇر قويۇلغان ئابزاسلار ياكى بۆلۈملەر ئىشلىتىلىشى كېرەك. بۇ ھۆججەتنىڭ تىلى ئىلمىي

ماقاللاردا ئىشلىتىلىدىغان كەسىپى تىللار بولۇپ، پاتېنت ھوقۇقى ئادۋوكاتىنىڭ بىر ۋەزىپىسى بۇ ھۆججەتنى ئادەتتىكى تىلدىن «قانۇن تىلى» غا تەرجىمە قىلىش بولىدۇ. يەنى، ئامېرىكىدا ئادەتتە ئىشلىتىلىدىغان يېزىق تىلى بىلەن قانۇندا ئىشلىتىلىدىغان تىللار ئوتتۇرىسىدا بىر ئاز پەرق بار. قانۇن ھۆججەتلىرىدە «جاكارلىما» (claim) لار كۆپ ئىشلىتىلىدۇ.

مېنىڭ بۇلارنى تىلغا ئېلىشىمدا مەلۇم مەقسەتتە بار. ئۇ بولسىمۇ، پاتېنت ھۆججىتى ناھايىتى تەپسىلىي يېزىلىدىغان بولغاچقا، پاتېنت ھوقۇقى ھەقىقىي تۈردە قوغدىلمايدىغان دۆلەتلەردە بۇنداق پاتېنت ھۆججىتى باشقىلارنىڭ سىز قىلغان يېڭىلىقنى ئوغرىلايدىغان ۋاسىتىسى بولۇپ قالىدۇ. يەنى، رەسمىي تەستىقلانغان پاتېنت ھۆججەتلىرى ئادەتتە ھەممەيلەننىڭ كۆرۈشىگە قويۇپ قويۇلىدىغان بولغاچقا (ئامېرىكىدا مۇشۇنداق بولۇپ، جۇڭگودا بۇ ئىش قانداق ئۇنى بىلمەيدىكەنمەن)، بەزىلەر ئاشۇ ھۆججەتتىن پايدىلىنىپ سىزنىڭ يېڭىلىقىڭىزنى بىۋاسىتە ئوغرىلايدۇ. يەنە بەزىلەر بولسا سىزنىڭ پاتېنت ھۆججىتىڭىزدىن بىرەر ئاجىزلىقنى تېپىپ، سىز كەشىپ قىلغان نەرسىنى ياساپ چىقىپ، قانۇنىي جاۋابكارلىققا ئۇچرىمايدۇ. يەنى، ئەگەر سىزنىڭ پاتېنت ھۆججىتىڭىزنىڭ ئەڭ نازۇك يېرىدىكى بىرەر سۆز خاتا ئىشلىتىلىپ قالغان بولسا، باشقىلار سىز ئوتتۇرىغا قويغان «جاكارلىما» نى ئىناۋەتسىز قىلىۋېتەلەيدۇ. مۇشۇنداق ئىش بۇرۇن مېنىڭ بېشىمدىن بىر قېتىم ئۆتۈپ باققان.

ئالدىنقى 10 يىلدەك ۋاقىت ئىچىدە ئۇيغۇر دىيارىدىكى ياش كەشىپاتچىلاردىن نەچچە 10 كىشى ماڭا خەت يېزىپ، ئۆزلىرىنىڭ كەشىپاتچىلىرىنى ماڭا دەپ بەردى. ئۇلارنىڭ بىر قىسمى بولسا مەندىن پاتېنت ھوقۇقى ھەققىدە مەسلىھەت سورىدى. ھەر قېتىم ئاشۇنداق ئۇكىلارنى بىلگەندە، مەن بىر تەرەپتىن ئۇيغۇرلارنىڭ ئەقىل-پاراسىتىگە ئاپىرىن ئوقۇدۇم. ھېلىقى ئۇكىلاردىن ئىنتايىن تەسىرلەندىم. يەنە بىر تەرەپتىن ئىنتايىن ئازابلاندىم. مېنىڭ ئازابلىنىشىمدىكى سەۋەب، يېڭىلىق ياراتقان ئاشۇ ئۇكىلارنىڭ ئۆز كەشىپاتچىلىرىنى بىرەر ئىقتىسادىي ئۈنۈمگە ئېرىشتۈرەلمەي، ماڭىدىغانغا يول تاپالماي، تەلمۈرۈش، تەلپۈنۈش، بېشىغا بىرەر بەخت قۇشنىڭ قونۇشىنى كۈتۈش بىلەن ئۆتۈپ كېتىشىدۇر. خېلى كۆپ ئۇكىلار مەندىن ئامېرىكا پاتېنت ھوقۇقى ئېلىشنىڭ مۇمكىنچىلىكى ھەققىدە سوئال سورىدى. باشقا ھەر قانداق دۆلەتنىڭ بىر ئادىمى ئامېرىكا پاتېنتىغا ئىلتىماس قىلالايدۇ. ئەمما، ئامېرىكىدا بىر پاتېنت ھوقۇقىغا ئېرىشىش ئۈچۈن 10 مىڭ دوللار ئەتراپىدا پۇل كېتىدۇ. كۆپىنچە ئۇيغۇر ياشلىرى ئۈچۈن بۇ بىر يەڭگىلى بولمايدىغان ئۆتكەلدۇر. بۇ ئىشتىكى ئىككىنچى ئۆتكەل بولسا، چەت ئەلدە بۇ ئىشقا ياردەملىشىپ بېرىدىغان بىرەر تونۇشنىڭ يوقلۇقىدۇر. مەن ئاشۇنداق ئۇكىلارغا ئىنتايىن ئىچ ئاغرىتتىم. ئىنتايىن ھېسداشلىق قىلدىم. ئەمما ئۆزۈم بەك ئالدىراش بولغاچقا، ھەمدە ئامېرىكا پاتېنت ھوقۇقىغا ئېرىشىش جەريانى ئىنتايىن كۆپ ۋاقىت تەلەپ قىلىدىغان بولغاچقا، بۇ جەھەتتە مەن بىرەر ئۇكىلارغىمۇ ياردەم قىلالىدىم. ئۇيغۇرلارغا ياردەم قىلىشنى ئويلاۋاتقان ئامېرىكىدىكى قېرىنداشلار ئۈچۈن قىلسا بولىدىغان ئىشلارنىڭ بىرى مانا مۇشۇ. ئەگەر بۇ ئىشقا قىزىقسىڭىز، سىز مەن بىلەن ئالاقىلىشىڭ.

بۇ ساھەدە مەن كۆرگەن ئەڭ ئېچىنچىلىق ئىشلارنىڭ بىرى مۇنداق: ئۇيغۇر دىيارىدىكى بىر ئۆكىمىز بىر قانچە يىلنىڭ ئالدىدا بىر يېڭىلىقنى كەشىپ قىلىپ، ئۇنى پاتېنت قىلىشقا ياردەم بېرىدىغان ئورۇن ئىزدەيدۇ. كېيىن بۇ ئىشقا ياردەم قىلالايدىغان ئىچكىرى ئۆلكىلەردىكى بىر شىركەتنى تاپىدۇ. ئۇ شىركەت بۇ يېڭىلىقنى 250 مىڭ سومغا سېتىۋالماقچى بولىدۇ.

ھەمدە ھېلىقى ئۆكۈمىزدىن پاتېنت ھۆججىتىنى ئەۋەتىپ بېرىشنى تەلەپ قىلىدۇ. ئۇ ئۆكۈمىز پاتېنت ھۆججىتىنى ئەۋەتىپ بېرىدۇ. لېكىن ھېلىقى شىركەت ئۇنىڭدىن كېيىن جىم بولۇپ كېتىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆكۈمىز نۇرغۇن چىقىم تارتىپ، ھېلىقى شىركەتنى ئىزدەپ بارسا، ھېلىقى شىركەت ئۇ ئۆكۈمىزغا «سېنى تونۇمايمىز» دەپ، ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشكىلى ئۇنىمايدۇ. مېنىڭ بىلىشىمىزچە ئۇ ئۆكۈمىز شۇنداق قىلىپ ئۆزىنىڭ كەشپىياتى بىلەن ھېچ قانداق ئىقتىسادىي ئۈنۈمگە ئېرىشەلمىدى.

بۇرۇن ئامېرىكا پاتېنت ھوقۇقىنى «بىرىنچى بولۇپ كەشىپ قىلغانلار» (First-to-invent) بېرەتتى. ئەمما كېيىن ئۇنى «بىرىنچى بولۇپ پاتېنت ھوقۇقىغا ئىلتىماس قىلغان كەشپىياتچىلار» (First-inventor-to-file) ئۆزگەرتتى. شۇنىڭدىن كېيىن «پاتېنت ھوقۇقىغا ۋاقىتلىق ئىلتىماس قىلىش» (Provisional Application for Patent) دېگەن بىر يېڭى ئىش چىقتى. «ۋاقىتلىق ئىلتىماس» نىڭ تەستىقلىنىش مۇددىتى رەسمىي ئىلتىماسنىڭكىدىن كۆپ قىسقا بولغاچقا، بۇ ئارقىلىق «بىرىنچى بولۇپ ئىلتىماس قىلغۇچى» سالاھىيىتىگە ئاسانلا ئېرىشىۋالغىلى بولىدۇ. ھەمدە بۇنىڭغا پۇل ناھايىتى ئاز كېتىدىغان بولۇپ، مەن ھازىر تورلارنى ئىزدەپ باقسام ئۇنىڭغا 65 - 260 دوللار كېتىدىكەن [2]. شۇڭا ھازىر نۇرغۇن كىشىلەر ئالدى بىلەن مۇشۇ «ۋاقىتلىق پاتېنت» كە ئىلتىماس قىلىدۇ. ئەمما، بۇ «ۋاقىتلىق پاتېنت» كېيىنچە رەسمىي پاتېنتقا ئۆزگەرمەيدىكەن، ئۇ نورمال «پاتېنت ھوقۇقى» غا ئىگە بولمايدۇ.

مەن بۇرۇن مۇنداق بىر ئىشنى ئاڭلىغان: ياپونىيە ھۆكۈمىتى 500 نەپەر مۇتەخەسسسلەرنى يىغىپ بىر شىركەت قىلىپ، مەخسۇس يېڭىلىق يارىتىپ پاتېنت ئېلىش ئىشى بىلەن شۇغۇللانغان. بۇ شىركەتنىڭ كىرىم مەنبەسى «بىلىم ھوقۇقى» ياكى ئاشۇ پاتېنتلارنىڭ ھوقۇقىنى سېتىش بولغان. ئىلىم-پەندە تەرەققىي قىلغان مىللەتلەر مانا مۇشۇنداق يول بىلەنمۇ پۇل تاپالايدۇ.

پاتېنت ھوقۇقى ئادەتتە ئىككى خىل بولىدۇ. ئۇنىڭ بىرى خەلقئارا پاتېنت ھوقۇقى (global patent)، يەنە بىرى بولسا مەلۇم بىر دۆلەتنىڭ پاتېنت ھوقۇقى، مەسىلەن، ئامېرىكا پاتېنت ھوقۇقى (US Patent).

تۆۋەندىكىسى ئامېرىكا پاتېنت ھوقۇقىغا ئېرىشىشنىڭ قەدەم باسقۇچلىرى [3]:

(1) سىزنىڭ كەشپىياتىڭىز بۇرۇن باشقىلار تەرىپىدىن پاتېنت ھوقۇقىغا ئېرىشىپ بولۇنغانمۇ؟ سىز پۈتۈن پاتېنت ھۆججەتلىرىنى تەكشۈرۈپ، ئۆز كەشپىياتىڭىز بىلەن مۇناسىۋەتلىك بۇرۇنقى پاتېنتلارنى كۆرۈپ چىقىڭ. ئەگەر باشقىلار پاتېنت قىلىپ بولغان بولسا، سىز ئىلتىماس قىلماڭ. مۇشۇ يەردە توختاپ قېلىڭ.

(2) سىز قايسى خىلدىكى پاتېنت ھوقۇقىغا ئىلتىماس قىلماقچى؟ لايىھە پاتېنتى، ئۆسۈملۈك پاتېنتى، ۋە تۇرمۇش بۇيۇملىرى ياكى ئىشلەپچىقىرىش (Utility) پاتېنتىدىن بىرىنى تاللاڭ.

(3) خەلقئارا ياكى ئامېرىكا پاتېنتىدىن بىرىنى تاللاڭ. ئەگەر ئامېرىكا پاتېنتىنى تاللىسىڭىز، 4-قەدەمگە ئۆتۈڭ.

(4) ۋاقىتلىق ۋە رەسمىي پاتېنتتىن بىرىنى تاللاڭ.

(5) تېزلىتىلگەن پاتېنت ئىلتىماس جەريانىنى تاللامسىز؟ ئەگەر بۇنى تاللىسىڭىز پاتېنت ھەققىدىكى قارار تېزىرەك چىقىدۇ، ئەمما پۇلمۇ جىقراق كېتىدۇ.

(6) ئۆزىڭىز ئىلتىماس قىلامسىز، ياكى بىر پاتېنت ئادۋوكاتى ئىشلىتەمسىز؟

(7) «ئېلېكترونلۇق ئىلتىماس قىلىش» يولىنى تاللاشنى ئويلىشىپ بېقىڭ. بۇنىڭغا پۇل ئازراق كېتىدۇ.

(8) «ئېلېكترونلۇق ئىلتىماس قىلىش» ئۇسۇلى بىلەن پاتېنت ھوقۇقىغا ئىلتىماس قىلىڭ.

(9) ئامېرىكا پاتېنت ئىشخانىسى سىزنىڭ پاتېنت ئىلتىماسىڭىزنى تەكشۈرىدۇ. ئەگەر ئۇلار قوبۇل قىلسا، 12-قەدەمگە ئۆتۈڭ. ئەگەر قوبۇل قىلمىسا، 10-قەدەمنى مېڭىڭ.

(10) سىزگە قويۇلغان تەلەپلەرنى ئورۇنلاپ، قايتا ئىلتىماس قىلىڭ. ياكى سىزنىڭ ئىلتىماسىڭىزنى قايتا ئويلىشىپ بېقىشقا مۇراجىئەت (appeal) قىلىڭ.

(11) ئەگەر ئامېرىكا پاتېنت ئىشخانىسى سىزنىڭ ئىلتىماسىڭىزنى تەكشۈرگەن كىشىنىڭ قارارىنى ئىنكار قىلسا، ئۇلار سىزگە بىر «رۇخسەت قىلىش خېتى» يوللاپ، سىزدىن پۇل تاپشۇرۇشنى تەلەپ قىلىدۇ.

(12) سىز پۇل تاپشۇرىسىز. ئامېرىكا پاتېنت ئىشخانىسى سىزگە پاتېنت ھوقۇقى بېرىدۇ.

(13) سىزگە تەستىق چۈشۈپ 3.5، 7.5 ۋە 11.5 يىل ئۆتكەندە سىز بىر قېتىمدىن «ساقلاش پۇلى» تاپشۇرىسىز.

پايدىلىنىش ماتېرىياللىرى:

[1] بىلىمخۇمار ئاكىمىزدىن توردا پاتېنت ئىلتىماس قىلىش توغرىسىدا مەسلىھەت سورايمىز
http://bbs.bagdax.cn/thread_25574_1_1.html

[2] United States Patent and Trademark Office: Fee Schedule
<http://www.uspto.gov/web/offices/ac/qs/ope/fee010114.htm>

[3] United States Patent and Trademark Office: Patent Process Overview

http://www.uspto.gov/patents/process/ppo_textonly.jsp

uspto.GOV
The United States Patent and Trademark Office
an agency of the Department of Commerce

search for patents | search for trademarks
Search our site

PATENTS | TRADEMARKS | IP LAW & POLICY | PRODUCTS & SERVICES | INVENTORS | NEWS & NOTICES | FAQs | KIDS | ABOUT US

Home Page » PATENTS » Patent Process

Patent Search

Patent Process

- Search for Patents
- View Fee Schedule
- File Online
- Check Status
- Maintain/Pay Fees
- Appeal (PTAB)
- Change Ownership
- File a Petition

Patent Classification

Patent Forms

Litigation

Statistics

Electronic Business Center

Patent Process Overview

- Step 1, Applicant - [Has your invention already been patented?](#)
 - [Search the Patent Full-Text and Full-Page Image Databases](#)
 - If already patented, end of process
 - If not already patented, continue to Step 2
- Step 2, Applicant - [What type of Application are you filing?](#)
 - [Design Patent](#) (ornamental characteristics)
 - [Plant Patent](#) (new variety of asexually reproduced plant)
 - [Utility Patent \(most common\)](#) (useful process, machine, article of manufacture, composition of matter)
- Step 3, Applicant - Determine Filing Strategy
 - File Globally?
 - [Need international protection?](#)
 - File in U.S.? - continue to Step 4
- Step 4, Applicant - Which type of Utility Patent Application to file?
 - [Provisional or](#)
 - [Nonprovisional](#)
- Step 5, Applicant - Consider expedited examination
 - [Prioritized Examination](#)
 - [Accelerated Examination Program](#)

1-رەسىم: ئامېرىكا پاتېنت ئىشخانىسى تور بېتىنىڭ بىر كۆرۈنۈشى